

Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами фразеології

У статті розглядається проблема формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами англійської фразеології у світлі сучасних освітніх тенденцій. Визначається місце соціокультурної компетентності у структурі професійної компетентності сучасного фахівця. Подається система вправ для навчання фразеологізмів, а також вибірка ідіом із соматичним компонентом.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, комунікативна компетентність, професійна компетентність, фразеологізми із соматичним компонентом.

Харченко А., Дем'янова Ю. Формирование социокультурной компетентности будущих учителей средствами фразеологии английского языка.

В статье рассматривается проблема формирования социокультурной компетентности будущих учителей средствами фразеологии английского языка в свете современных образовательных тенденций. Определяется место социокультурной компетентности в структуре профессиональной компетентности современного специалиста. Предлагается система упражнений для обучения фразеологизмам, а также выборка идиом с соматическим компонентом.

Ключевые слова: социокультурная компетентность, коммуникативная компетентность, профессиональная компетентность, фразеологизмы с соматическим компонентом.

Kharchenko, H., Demianova, Yu. Forming sociocultural competence in future teachers by means of phraseology of the English language.

The article deals with the problem of forming sociocultural competence in future teachers by means of phraseology of the English language in the field of modern educational tendencies. The place of sociocultural competence in the structure of professional competence of a modern specialist is determined. The article also suggests a system of exercises for teaching phraseological units as well as a selection of somatic idioms.

Key words: sociocultural competence, communicative competence, professional competence, somatic phraseological units.

Сучасна концепція мовної освіти наголошує на необхідності формування у свідомості майбутнього фахівця картини світу, притаманної носію виучуваної мови як представнику певної культури і певного соціуму, не обмежуючи вивчення іноземної мови її вербальним кодом. Питання про країнознавчий, лінгвокраїнознавчий та соціокультурний аспекти навчання іноземних мов, про зміст іншомовної комунікативної компетентності знайшли теоретичне обґрунтування в дослідженнях багатьох учених (Є. Верещагін, І. Воробйова, Н. Гез, І. Зимня, Ю. Пассов, В. Редько, Г. Томахін, В. Топалова, С. Ніколаєва, Н. Складенко, І. Голуб та ін.). В останні роки спостерігається підвищення уваги науковців до явища соціокультурної компетентності (СКК) як одного з найважливіших показників готовності особистості до міжкультурної комунікації. Формування у студентів соціокультурної компетентності, що передбачає наявність знань про національно-культурні особливості країни, мова якої вивчається, норми та особливості вербальної і невербальної поведінки її носіїв і вміння відповідним чином корелювати свої дії, посідає важливе місце в системі іншомовної підготовки сучасного фахівця. На нашу думку, виховання вчителя іноземних мов не лише як спеціаліста-предметника, але і як педагога широких поглядів, такого, що розуміє загальний соціокультурний контекст своєї діяльності, – питання багатаспектне й актуальне, а тому заслуговує на детальніше вивчення.

Отже, у фокусі нашої уваги перебувають фразеологізми англійської мови із соматичним компонентом як актуальний матеріал для формування СКК майбутніх учителів іноземної мови. Для окреслення потенцій цих одиниць в аспекті, заявленому у назві статті, передбачається розв'язання таких завдань: визначення місця соціокультурної компетентності в загальній системі підготовки майбутнього вчителя іноземної мови, розгляд соматичних фразеологічних одиниць (СФО) з позицій лінгвокультурології, створення та опис системи вправ для навчання СФО у контексті формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Згідно з нормативними документами основною метою навчання іноземної мови є формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК), до структури якої входять такі компоненти: 1) лінгвістична компетенція, 2) соціолінгвістична компетенція, 3) соціокультурна компетенція, 4) стратегічна компетенція, 5) дискурсивна компетенція, 6) соціальна компетенція. Як зазначає О. Соловова, для адекватного вирішення завдань спілкування, окрім лінгвістичної, людині потрібна соціокультурна компетенція, тобто здатність здійснювати вибір мовних форм і використовувати їх відповідно до контексту [2, с.6-9]. Саме соціокультурна компетенція є інструментом виховання міжнародно-орієнтованої особистості, що визнає взаємозалежність культур і цілісність світу, необхідність міжкультурної співпраці у вирішенні глобальних проблем людства. СКК як компонент іншомовної комунікативної

компетентності посідає важливе місце і в структурі професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови, що реалізується у процесі створення професійно значущого продукту засобами іноземної мови (її складниками є також знання, уміння й навички з іноземної мови і спеціальних дисциплін, творчі, професійні здібності, професійні цінності, відповідний рівень мотивації, а також особистісні та професійно значущі якості, необхідні фахівцю для успішного здійснення професійної діяльності). У системі професійної іншомовної комунікативної компетенції, за О.Тарнопольським і З.Корневою, соціокультурна компетенція є одним з найважливіших компонентів серед низки інших (лінгвістичної, прагматичної, формально-логічної, психологічної, предметно-логічної тощо) [4, с. 238].

Одним із аспектів формування соціокультурної компетентності є робота з фоновою та безеквівалентною лексикою, що передбачає звернення до лінгвокраїнознавчого коментаря, екстралінгвального матеріалу. Фразеологічні одиниці, відомо, тісно пов'язані з історією, культурою, звичаями і традиціями народу. Вони є носіями лінгвокраїнознавчої інформації, що, наголошуємо, розглядається як важливий компонент у структурі ІКК. Фразеологічні одиниці – стійкі образні звороти; прихований смисл, що в них міститься, цілком зрозумілий для носія мови, для іноземця ж становить лінгвістичну загадку і в результаті часто перешкоджає розумінню чужого мовлення, викликає труднощі під час читання художніх текстів, газет і журналів.

Предметом вивчення у нашій статті є фразеологізми англійської мови із соматичним компонентом. Соматична фразема – це фразеологічна одиниця (ФО), ключовим ономазіологічним компонентом якої є соматизм (назва частини чи органа тіла) [3, с.4]. Широке вживання соматизмів у складі фразеологічних одиниць значною мірою пояснюється тим, що такі назви становлять найдавніший шар лексики і належать до ядра словникового фонду будь-якої мови. Популярності соматичних фразеологічних одиниць, переконує О.Ленець, сприяють також актуальність змісту, яскрава образність, народність, нескладність граматичного оформлення і стилістична необмеженість. У СФО знаходить своє відображення загальнолюдська практика освоєння й перетворення навколишнього світу. Найбільш активними у фразеутворенні є лексеми-соматизми, що викликають образні асоціації з інтелектом, фізичною працею, життям, почуттями, а також асоціації, пов'язані з особливостями сприйняття та пізнання світу [1, с.25].

Варто зазначити, що різні мовні системи концептуалізують цей світ по-різному. Адже кожна мова передає особливе світобачення її носіїв, фіксує національний склад мислення. Саме фразеологія відобра-

жає та зберігає досягнення когнітивної людської діяльності, особливості національної психології, а також забезпечує діалог поколінь. У контексті сказаного порівняймо способи номінації предметів, явищ і станів соматичним фразеологізмом у двох мовах.

Спільні способи:

«*He wouldn't raise a finger*» і «*Він палець об палець не ударить*»; «*Don't pose your nose into my business*» і «*Не пхай носа у мої справи*»; «*Bite your tongue!*» і «*Прикуси язика!*»

Відмінні способи:

«*It's written all over his face*» і «*Це у нього на лобі написано*»; «*He didn't turn a hair*» і «*Він і бровою не повів*»; «*She has (gets) her husband on the hip*» і «*Вона міцно тримає свого чоловіка у руках*»; «*Don't pull my leg*» і «*Не мороч мені голову*»; «*Four eyes see more than two*» і «*Одна голова – добре, а дві – краще*».

Як бачимо, те саме значення передається по-різному: в одному випадку соматичні компоненти збігаються, в іншому – різняться. І в цьому прихований глибокий культурний контекст. Об'єктивний факт існування культурних фразеологічних паралелей свідчить про спільність законів мислення різних етноспільнот, національно самобутні фразеологічні звороти – результат мовного відображення специфіки тієї чи іншої культури. Кожна мова зберігає лише ті фразеологізми, які корелюють з еталонами, стереотипами національної поведінки, а кожна ФО зберігає пам'ять про мотивованість значення, а разом з нею – і про мотиви вибору того чи іншого образу.

Для повноцінного спілкування англійською мовою, орієнтованого на міжкультурний діалог, майбутньому вчителю важливо опанувати найчастотніші одиниці фразеологічного рівня, перш за все, щоб уникнути бездумного калькування, а також для того, щоб подивитися на світ очима представника іншої нації, наблизитись до культури носія мови.

У навчанні фразеологізмів (у нашому випадку – із соматизмами) варто виділити такі етапи:

1. Первинне ознайомлення з ФО, або презентація нової фразеологічної одиниці.
2. Компаративне закріплення форми і значення ФО.
3. Етап упізнання, розуміння та запам'ятовування ФО.
4. Свідоме вживання ФО для реалізації комунікативних намірів у коротких висловлюваннях та на рівні продуктивного мовлення.
5. Вживання ФО в непередбаченому мовленні.

На кожному етапі, звичайно, використовуються відповідні вправи, що в сукупності становлять систему, основною ознакою якої має бути комунікативна і соціокультурна спрямованість.

Отже, у процесі навчання англійських фразеологізмів із соматичним компонентом пропонуємо використовувати вправи двох видів: 1) **мовні** вправи, спрямовані на осмислення та запам'ятовування значення ФО; 2) **мовленнєві** – спрямовані на стимуляцію вживання ФО у мовленні, що сприяє їх повнішому засвоєнню (серед них можна виділити і **домовленнєві** вправи, які передують продуктивному мовленню).

До **мовних вправ** належать вправи на переклад, зіставлення з українськими відповідниками, підбір антонімічних чи синонімічних пар, вправи на завершення, заповнення пропусків, відновлення в тексті пропущених ФО та ін. Мовні вправи використовуються на етапах презентації і компаративного закріплення значення ФО, упізнавання, розуміння та запам'ятовування фразем.

Прикладом **домовленнєвих вправ** може бути утворення речень з окремих слів і словосполучень, вживання фразеологізмів у заданій ситуації, доповнення діалогу фразеологічними одиницями, перекладні вправи тощо.

Метою **мовленнєвих вправ** є оволодіння певною ФО або їх комплексом для здійснення відповідного комунікативного наміру. Такі вправи використовуються на етапі вживання ФО в непідготовленому мовленні.

Наведемо вправи для навчання ФО на прикладі соматичних фразеологізмів.

Exercise 1. Why and when do they say so? Explain the proverb «Four eyes see more than two» (Одна голова – добре, а дві – краще).

Exercise 2. Choose the correct option.

She is the cleverest student in our group in ...

- a) my eye. b) my face. c) my voice.

Danny has absolutely got out of...

- a) heart. b) hand. c) neck.

She sets her ... upon learning English.

- a) heart b) lip c) nose

The ... of winter has been broken.

- a) heart b) back c) neck

You're oiling my ...

- a) back b) face c) tongue.

Exercise 3. Complete the following sentences using the units given in the list below. Translate them into Ukrainian.

Skin, palm, upper lip, thumb, leg.

- 1) He is under his wife's... (thumb).
- 2) He has changed his... (skin)...
- 3) They say, he has an itching... (palm).
- 4) He always keeps a stiff... (upper lip).
- 5) Your argument has not a ... to stand on (leg).

Exercise 4. Paraphrase the sentences using appropriate phraseological units.

- 1) He couldn't say anything (His tongue failed him).
- 2) The project was finally approved (The project was finally given the thumbs up).
- 3) He gets upset over criticism if it is not given constructively (He has got a thin skin).
- 4) Such a man is not able to accept another view (A man of that kidney is not able to accept another view).
- 5) He has run away very quickly (He has shown a clean pair of heels).

Exercise 5. Match the idiom with its explanation.

1. When you feel very nervous about something	a. you do it with half a heart.
2. When you do something with not enough effort or enthusiasm	b. you give one's ear to someone or something.
3. When you listen to someone or to what someone is saying	c. you are up to ears in work.
4. When you are very busy	d. you break his/her heart.
5. When you hurt someone deeply	e. your heart is in your mouth.

Key: 1-e; 2-a; 3-b; 4-c; 5-d.

Exercise 6. Tick the sentences which contain a phraseological unit.

- 1) She is a beautiful woman of about thirty with long dark hair.
- 2) The news of her death broke his heart.
- 3) Learn this poem by heart for tomorrow.
- 4) His body was colored grey and I touched his arm.
- 5) The picture caught my eye.

Key: 2, 3, 5.

Exercise 7. Paraphrase the following using the body idioms.

- 1) She seemed not to pay any attention = She seemed not to make a bone of it.
- 2) They've been made to reduce dramatically prices on many goods = They've been made to cut the prices on many goods to the bone.
- 3) I can tell you only the main thing of the case = I can tell you not more than the bare bones of the case.
- 4) Without any hesitation he's saved a kitten from the fire = He's made no bones to save a kitten from the fire.
- 5) My grandpa lived a long life = My grandpa made old bones.
- 6) I'd like to stay healthy for long = I'd like to keep my bones green.
- 7) I'm out of money now (I've run out of money.) = I'm on my bones.
- 8) I've got a long list of doings = I've got a list of doings as long as your arm.
- 9) They were on the edge of poverty = They hardly kept body & soul together.
- 10) The main part of my report is devoted to... = The main body of my report...

- 11) He has married recently = He has taken the bosom recently.
- 12) It was in the deep waters of the ocean = It was in the bosom of the ocean.
- 13) He is my best friend = He is my bosom friend.
- 14) The novel impressed me very much. = The novel made my brain reel.
- 15) She looked extremely calm. = She had her brains on ice.
- 16) How dare you to say so? = You have got the cheek to say such things!
- 17) He is very selfish. = He is to his own cheek.

Exercise 8. Match the following idioms with their equivalents.

1. More power to your elbow.	a) Дивись не помились!
2. He snips his fingers at his problems.	b) Наші батьки завжди були уважними до нас.
3. I try to make no bones of my problems.	c) Вона добре розуміється на проблемах виховання.
4. Don't you back the wrong horse!	d) Він байдужий до своїх проблем.
5. He has taken to the bosom at last.	e) В юності він дуже бідував.
6. She's got an eye for upbringing.	f) Нарешті він одружився.
7. Our parents always gave an ear to us.	g) У городі бузина, а в Києві дядько.
8. He has got too itching ears.	h) Цей шедевр глибоко вразив мене.
9. In his youth he was out at elbows.	i) Бажаю успіху!
10. All my eyes and Betty Martin!	j) Я завжди відстоював справедливість.
11. I have always set my face against injustice.	k) Намагаюсь не звертати уваги на свої проблими.
12. The masterpiece has made my brain reel.	l) Він занадто допитливий

Key: 1-i; 2-d; 3-k; 4-a; 5-f; 6-c; 7-b; 8-l; 9-e; 10-g; 11-j; 12-h.

Exercise 9. Insert the necessary preposition. Translate the sentences into Ukrainian

Prepositions: *behind, of, with, of, on, in, for, at, for, in*

1. I feel it ... my bone.
2. We were met ... open arms.
3. My neighbours always are up ... arms against me.
4. I can't wait to see the back ... this project.
5. The workers have been fired ... their backs.
6. He has an ear ... music.
7. She has set ... foot all her charm.
8. She sees eye ... eye with her mother.
9. He made a poor fist ... it.
10. They have stopped ... arm's length.
11. She has a hand ... cooking.

Key: 1. I feel it **in** my bone. 2. We were met **with** open arms. 3. My neighbours always are up **in** arms against me. 4. I can't wait to see the back **of** this project. 5. The workers have been fired **behind** their backs. 6. He has an ear **for** music. 7. She has set **on** foot all her charm. 8. She sees eye to eye **with** her mother. 9. He made a poor fist **of** it. 10. They have stopped **at** arm's length. 11. She has a hand **for** cooking.

Exercise 10. Read the following text. Compile a list of the phraseological units used in it.

A clock struck twelve in the distance. The Secretary and his assistants came slowly down the stairs. They took up their positions. The book containing the results was opened. Over the low conversation the candidates strained to hear their own numbers as they were not being called in order.

"Number three hundred and six." I elbowed my way through the crowd (I made my way to the front of the crowd). I came up to the Secretary.

"Number three hundred and six?" The Secretary whispered, without looking from the book. "R. Gordon?"

"Yes," I said.

The world stood still. I had got a bone in my legs (I couldn't dare to move). The traffic stopped, the clouds hung in the air, the wind dropped.

"Pass," the man said.

Almost half eyed, I walked upstairs to receive the congratulations. (Blindly I walked...)

(Viva Voce, after "Doctor in the House" by R. Gordon)

Exercise 11. Answer the questions using body idioms.

- 1) What do we call a selfish person? (The one who acts to his own cheek)
- 2) What do we call a person with musical abilities? (The one having an ear for music)
- 3) What do we call an impatient person? (The one who can't wait to see the back of something)
- 4) What do we call a person who always complains on something? (The one who is always up in arms against somebody)
- 5) What do we call a person who fails to achieve something? (The one who makes a poor fist of something)
- 6) What do we call a person who obeys somebody thoughtfulnessly? (The one who sees eye to eye with somebody)
- 7) What do we call a person who stands for justice? (The one who sets his face against injustice)
- 9) What do we call an awkward person? (The one whose fingers are all thumbs)
- 10) What do we call a person who dares not to agree with somebody? (The one who has the face to contradict)
- 11) What do we call a person who can fascinate somebody? (The one who has set on foot all his charm)

Exercise 12. Speak on the situation using the following body idioms:

My blood is up; to make one's blood boil; to cut prices to the bone; to be after one's heart; to be on everyone's lips; to be fed to the teeth.

Situation: Adverts are everywhere and they are getting under your skin (What do they usually advertise? Where are they put? Do adverts influence you? Do most adverts give any useful information? Is advertising a huge industry to make you spend your money?)

Exercise 13. Write a short composition to the idiom to be on everyone's lips (to be talked about by many people).

Творчий викладач за прикладом може створити власні вправи, для цього пропонуємо речення, що містять одиниці фразеологічного рівня із соматизмами.

Body Idioms

An arm – рука

1. They have stopped at arm's length – Вони зупинились на достатній відстані.
2. We were met with open arms – Нас зустріли із розкритими обіймами.
3. I remember my parents to go arm in arm – Пам'ятаю, мої батьки ходили попідруч.
4. Residents are up in arms about plans for a new road along the beach – Мешканці розлючені планами будівництва нової дороги вздовж пляжу.
5. The arm of the law – Сила закону.

A back – спина

1. The UK market was flat on its back – Ринок Великої Британії занепав.
2. If we really put our backs into it, we can finish the task today – Якщо ми добре попрацюємо, то закінчимо завдання сьогодні.
3. I'm not too upset that he left – in fact, I was glad to see the back of him – Я не надто засмучена, що він пішов – насправді я була рада це побачити.
4. At the back of my mind I stepped aside – Я підсвідомо відійшов у бік.
5. You've backed the wrong horse – Ви зробили поганий вибір (Помилились).

Blood – кров

1. His blood is up – Він роздратований.
2. He showed bad blood towards his partners – Він виявив ворожість щодо своїх партнерів.
3. Blood is thicker than water – Кров людська не вода.
4. You cannot take (get) blood from (out of) a stone – Його не розжалобити.
5. The very thought about humiliation made his blood boil – Сама думка про приниження доводила його до сказу.

A body - тіло

1. They hardly kept body and soul together – Вони ледь зводили кінці з кінцями.
2. The girl was typing the body of the order – Дівчина друкувала текст наказу.
3. We have appeared in a body – Ми з'явилися у повному складі.
4. The teacher started asking us from the body of the book – Вчитель почав питати нас із головної частини книги.
5. I have got a great body of work. – У мене купа роботи.

A bone – кістка

1. We'll be lucky soon, I feel it in my bone – Нам скоро поталанисть, я впевнений.
2. I have got a bone to pick with you – Я маю до вас претензії.

3. I can't tell you more than the bare bones of what happened – Не можу сказати вам більше про те, що трапилось.
4. He has made no bones about (of) saving a child from the fire – Він без вагання врятував дитину на пожежі.
5. She was all skin and bone. (She was a bag of bones) – Вона була дуже худю.
6. His jokes were a bit close to the bone – Його жарти завжди були схожі на правду.
7. Shops cut prices to the bone in the January sales – Крамниці дуже знизили ціни у січні.
8. Don't make bones of it – Не звертай уваги.
9. She is guilty in casting a bone between the brothers – Вона винна у тому, що сіяла ворожнечу між братами.
10. My grandpa made old bones – Мій дідусь дожив до глибокої старості.

Brain – мозок

1. We have been beating our brains about the fulfillment of the project for a long time – Ми довгий час сушили собі голову над виконанням проекту.
2. I am afraid he has cracked his brains – Боюся, він з глузду з'їхав.
3. My grandpa has a collection of stamps on the brain – Мій дідусь пристрасно захоплюється колекціонуванням марок.
4. During the whole visit Mike has had his brains on ice – Під час візиту Майк зберігав крижаний спокій.
5. His attempts to turn the girl's brain have failed – Його спроби закрутити дівчині голову не вдалися.

An ear – вухо

1. Philip turned a deaf ear to all rumours – Філіп не звертав уваги на всі чутки.
2. In at one ear and out at the other – В одне вухо влетіло, а в друге вилетіло.
3. On hearing his name he kept his ears open – Почувши своє ім'я, він нагострив вуха.
4. Our parents always gave ear to us, children, although being utmost bus. – Наші батьки завжди вислуховували нас, дітей, хоч як би вони не були заклопотані.
5. We've set by the ears – Ми розсварились.

An elbow – лікоть

1. He likes to have everything at his elbow – Йому подобається все тримати під рукою.
2. In his youth he was out at elbows – В юності він дуже бідував.
3. They say, he crooks the elbow – Кажуть, він п'є.
4. We've been up to the elbows in work for the last month – Останній місяць ми були по горло у роботі.
5. More power to your elbow! – Бажаю успіху!

An eye – око

1. I have got an eye for medicine – Я добре розуміюся у медицині.
2. Be all eyes! – Пильнуй!
3. Eyes right (left)! – Направо (наліво), рівняйся!
4. She sees eye to eye with her mother – Вона на все дивиться очима своєї матері.
5. He is a real eye-sore for everybody – Він для всіх як більмо на оці.

6. She seems to have eyes at the back of her head – Здається, вона все помічає.
7. Keep your eyes open (clean) – Пильнуй!
8. We're up to the eye in debts – Ми по вуха у боргах.
9. I've seen everything with half an eye – Я відразу ж усе зрозумів.
10. All my eyes and Betty Martin! – Нісенітниця! Дурниця!

A face – обличчя

1. He pulled a long face – У нього був засмучений вигляд.
2. You have the face to contradict me! – Ви маєте нахабство перечити мені!
3. I set my face against injustice. – Я заперечую проти несправедливості.
4. Don't draw (make) faces! – Не корчи пики!
5. To save her face she left for the village. – Щоб врятувати репутацію, вона виїхала у село.

A finger – палець

1. It is a dirty business, & he has a finger in the pie – Це брудна справа, і він у цьому замішаний.
2. I have you at my fingertips – Я знаю тебе як свої п'ять пальців.
3. We have been so exhausted that walked by a finger's breadth – Ми були такі виснажені, що ледь пересували ноги.
4. He seemed to snap his fingers at danger – Здавалось, йому байдуже до небезпеки.
5. His fingers are all thumbs – Він дуже незграбний.

A foot – нога

1. You are lucky to fall on your feet! – Тобі поталанило, що ти так легко відбувся.
2. Don't let that man set his foot on your neck. – Не дозволяй цій людині сісти тобі на шию.
3. The performance has carried us off our feet – Вистава викликала наше захоплення.
4. Try to have always the ball at your feet – Намагайся завжди бути господарем становища.
5. I've taken (found) the length of your foot – Я тебе розкусив.

Hair – волосся

1. He didn't turn a hair – Він і бровою не повів.
2. Keep your hair on – Не гарячкуй.
3. Don't let your hair down – Не давай волю своїм почуттям.
4. Don't turn a hair – Не показуй виду.
5. The baby is to a hair his mother – Дитина – копія матері.

A hand – рука

1. He has an old hand at that – Він на цьому знається.
2. Danny has absolutely got out of hand – Дені зовсім відбився від рук.
3. She has a hand for cooking – Вона хороший кулінар.
4. I have got a news at first hand – Я отримав новину з перших рук.
5. He is doing his job hand & foot – Він ретельно виконує свою роботу.

A head – голова

1. He is head over ears in love with her – Він по вуха закоханий у неї.

2. He is off his head – Він несповна розуму.
3. Who is at the head of your company? – Хто головний у вашій компанії?
4. Everything flew head over heels – Все полетіло шкереберть.
5. Let's put our heads together – Нумо порадимось.
6. Heads or tail? – Орел чи решка?
7. I can't make head or tail of these regulations – Не розумію я ці правила.
8. Good said! Hits the right nail on the head – Влучно мовлено! Не в брову, а в око!
9. Try to put it out of your head for the time being – Викинь це з голови.
10. I just can't get my head round what's been going on here – Я не розумію, що відбувається.

A heart – серце

1. It's after my heart – Це мені до душі.
2. At heart I understand you – У глибині душі я тебе розумію.
3. We've learnt the poem by heart – Ми вивчили вірш напам'ять.
4. Poor thing! She eats her heart out – Бідне створіння! Вона марніє з туги.
5. I have the heart to decline your suggestion – У мене вистачає мужності відхилити вашу пропозицію.
6. I love you heart & soul – Я люблю тебе всією душею.
7. I have my heart in my mouth – У мене душа у п'ятках.
8. Your success does my heart good – Душа радіє твоїм успіхам.
9. Don't lose your heart – Не занепадай духом.
10. She sets her heart upon learning English – Вона дуже хоче вивчити англійську.

A heel – п'ятка

1. A new teacher tried to bring us to heel – Наш новий учитель намагався підкорити нас.
2. I am coming to heel – Я підкоряюсь.
3. He has shown a clean pair of heels = He has taken to his heels – Він наживав п'ятками.
4. We are cooling our heels – Ми марно чекаємо.
5. Not to turn up his heels he had to steal some food from time to time – Щоб не простягти ноги, він змушений був час від часу красти їжу.

A leg – нога

1. Dad gave me a leg up the train & we set comfortably in our compartment – Тато підсадив мене у потяг, і ми зручно влаштувались у нашому купе.
2. Keep your legs! – Дивись не впади!
3. We've run off our legs in searching him – Ми з ніг збилися, розшукуючи його.
4. You have not a leg to stand on – Тобі немає пробачення.
5. Don't pull my leg. – Не мороч мені голови.

A lip – губа

1. How dare you to say lips? – Як ви можете грубіянити?
2. Sorry, the rude words escaped my lips by chance – Пробачте, грубість випадково зірвалась з язика.
3. Don't give me any of your lip! – Не грубіянь!

4. My lips are sealed! – Я – могила. (Я не розкрию секрету).
5. Her name is on everyone's lips – Її ім'я у всіх на устах.
6. I'm licking my lips in anticipation of this exciting travelling – Я тішуся наперед цією захопливою подорожжю.
7. Don't worry! Not a word of this will pass my lips – Не хвилюйся! Я ані пари з вуст.
8. Not a drop has passed his lips – Він нічого не пив і не їв.
9. He always keeps a stiff upper lip. – Він завжди зберігає присутність духу.
10. None of your lips! – Без грубощів!

A neck – шия

1. I've got it in the neck all right – Я добряче отримав по шиї.
2. Throw him out neck & crop! – Женить його в шию!
3. Neck or nothing – Або пан або пропав.
4. We have already broken the neck of the ordered work – Ми вже виконали переважну частину замовної роботи.
5. The neck of winter has been broken – Позаду залишилась більша частина зими.

Skin – шкіра

1. He has turned in (with) a whole skin – Виявилось, що він цілий і не ушкоджений.
2. Last time we escaped with (by) the skin of our teeth – Минулого разу ми ледь урятувались.
3. He's getting under my skin – Він мене дратує.
4. He has changed his skin – Він змінився до невпізнання.
5. He has got a thick/thin skin – Він нечутливий/Він дуже чутливий.

A thumb – великий палець руки

1. Thumbs up! – Непогано!
2. Well, he seemed to thumb his nose at you – Він, здається, втер тобі носа.
3. I am all thumbs today – Не можу і пальцем поворухнути сьогодні.
4. The project was finally given the thumbs up – Проект нарешті було схвалено.
5. Her performance got the thumbs down from the critics – Критики не схвалили її гри.

A toe – палець на нозі

1. I believe I have threaded on her toe – Здається, я наступив на її улюблену мозолю.
2. She is always on her toes – Вона завжди життєрадісна.
3. Toe in the line! – Стати у шеренгу!
4. I have almost turned up my toes from hunger – Я майже простяг ноги з голоду.
5. He has tiptoed into the room – Він навшпильки зайшов у кімнату.

A tongue – язик

1. His tongue failed him – У нього відібрало язика.
2. She has too much tongue – У неї що на умі, то й на язиці.

3. You're oiling my tongue – Ви мені лестите.
4. Paul seemed to speak with his tongue in his cheek – Здається, Пол говорив нещиро.
5. He has got a ready tongue – Він за словами у кишеню не лізе.
6. In a while I found my tongue – Через деякий час до мене повернувся дар мови.
7. Keep a still tongue in your head – Тримай язика за зубами.
8. He keeps a civil tongue in his head – Він ввічливий.
9. His tongue is too long for his teeth – У нього занадто довгий язик.
10. Bite your tongue! – Прикуси язика!

A tooth – зуб

1. I have got a sweet tooth – Я дуже люблю солодке.
2. Don't show your teeth! – Не погрожуй!
3. Tooth & nail I tried to persuade in being innocent – Щосили я намагався довести свою невинність.
4. She cast in his teeth everything she thinks of him – Вона кинула йому в обличчя все, що думала про нього.
5. I'm fed to the teeth – Мені все набридло.

Отже, соціокультурна компетентність є важливим складником професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови, формування якої невід'ємне від понять толерантності, міжкультурного діалогу, відкритості та міжкультурної співпраці. Фразеологізми із соматичним компонентом завдяки своїй влучності й всеохопності у виражальному плані є перспективним матеріалом для формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови. Студенти, які оволоділи лексичною навичкою на основі фразеологічних одиниць, у подальшому зможуть точніше і яскравіше висловлювати свою думку, значно наблизяться до культури носія мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ленец Е.З. Конвенциональные фразеологизмы с соматизмами в современном французском языке: пособие / Е.З. Ленец. – Гродно: ГрГУ, 2007. – 143 с.
2. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранному языку: базовый курс лекций: Пособие для студентов пед. вузов и учителей/ Е.Н. Соловова. – М.: Просвещение, 2001. – 239 с.
3. Стрілець Н.Я. Структурні та функціонально-семантичні особливості соматичних фразем у романських мовах (на матеріалі французької, іспанської та італійської мов): автореф. дис...канд. філол. наук: спец. 10.02.05 - Романські мови / Н.Я. Стрілець. – К., 2003. – 17 с.
4. Тарнопольський О.Б. Аспектний підхід до навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовних ВНЗ / О.Б. Тарнопольський, З.М. Корнева // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2011. – Вип. 18. – С. 231–239.

Отримано 18.06.2013